

SKRIFTLIG FRÅGA TILL STATSRAÅD

Från Riksdagsförvaltningen
2025-06-17
Besvaras senast
2025-07-01

Till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:1261 Kommunalt inflytande och ersättning vid vattenkraftsutbyggnad

I dag saknar kommunerna vetorätt vid etablering av ny eller utbyggd vattenkraft – till skillnad från vid vindkraft, där kommunens tillstyrkan krävs för tillstånd. Detta innebär att en kommun inte formellt kan stoppa eller villkora ens mycket storskaliga vattenkraftsprojekt, trots att dessa kan medföra betydande lokala miljöingrepp. I Torsby kommun, där Fortum planerar ett pumpkraftverk vid Badtvålen, upplever såväl kommunledning som boende att de “känner sig överkörda” av planerna.

Lokalbefolkningens demokratiska inflytande åsidosätts när beslut om nya vattenkraftsanläggningar fattas över huvudet på berörda kommuner – något som bidrar till ett demokratiskt underskott i processen. Samtidigt verkar frågan märkligt nog sakna en nationell debatt och bred uppmärksamhet, trots dess principiella betydelse för förhållandet mellan statens energimål och det lokala självbestämmandet.

Det finns också en påtaglig skillnad i ekonomisk ersättning till lokalsamhället mellan olika energislag. Regeringen har aviserat att kommuner med landbaserad vindkraft ska få behålla intäkter motsvarande fastighetsskatten. I dagsläget ger dock vattenkraftsutbyggnad ingen direkt kompensation till värdkommunen. Vindkraft ger snart klirr i kassan för drabbade kommuner; till exempel beräknas Ånge, Sollefteå och Örnsköldsvik få runt 15 miljoner kronor vardera i årlig ersättning för sin befintliga vindkraft. Enligt beräkningar skulle Torsby kommun kunna få cirka 46 miljoner kronor extra per år om ett förslag om vattenkraftsersättning blev verklighet, men i dag går i princip samtliga sådana värden direkt till staten.

Föreningen Sveriges vattenkraftskommuner och regioner har i över två decennier krävt kompensation för de påfrestningar som vattenkraften medför lokalt. Även kraftindustrin ser behovet; till och med Fortum betonar att ekonomiska medel till kommunerna är viktigt för att skapa lokal acceptans för nya kraftprojekt. Trots detta har ansvarig minister hittills inte tagit tydlig ställning i frågan om ersättning till vattenkraftskommuner.

Det framstår som principiellt orättvist att kommuners inflytande och rätt till ersättning ska vara avhängigt vilket energislag det gäller. Lokala samhällen som bidrar till den nationella energiförsörjningen – oavsett om det sker genom

vind eller vatten – förtjänar likvärdiga möjligheter att påverka och få del av de värden som skapas.

Jag vill med anledning av ovanstående fråga energi- och näringsminister Ebba Busch:

Överväger ministern och regeringen att införa motsvarande regler som vid vindkraftsutbyggnad – det vill säga kommunalt veto och ekonomisk ersättning till berörda kommuner – även vid ny- eller utbyggnad av vattenkraft?

.....

Lars Mejern Larsson (S)

Överlämnas enligt uppdrag

Anna Aspegren